

พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท (ตอนที่1)

(จลล.๒๓๔๐)ย ช่วงเวลาที่ผ่านไปมา ทุกๆ คนคงจะได้ยินนามของพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทกันอย่างน้อยบ่อยครั้งมาก

ทั้งยังมีอีกหลายท่านได้ถามกันมาถึงประวัติและความสำคัญของพระที่นั่งองค์นี้

ผมจึงขอถือโอกาสเล่าเรื่องราวของพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทให้ท่านได้เข้าใจกันครับเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1

สถาปนากรุงรัตนโกสินทร์และพระราชวงศ์จักรีขึ้นเมื่อพุทธศักราช 2325 ย ในครั้งนั้นได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้สร้างวัดพระศรีรัตนศาสดารามเพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปมหาธรรมราชา พระแก้วมรกต

ที่อยู่เดิมมาจากนครเวียงจันทน์ตั้งแต่ครั้งกรุงธนบุรีราวพุทธศักราช 2321ย และสร้างพระบรมมหาราชวัง

เพื่อทรงใช้เป็นที่ประทับและทรงงานว่าราชการแผ่นดินต่างๆ สำหรับพระบรมมหาราชวังนั้นย ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างหมู่พระที่นั่งขึ้น 2 หมู่ย

คือหมู่พระมหามณเฑียร เพื่อทรงใช้เป็นที่ประทับและว่าราชการต่างๆ เป็นการส่วนพระองค์ ประกอบด้วยพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน พระที่นั่งไพศาลทักษิณ

และพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยมโหฬารสุริยพิมานย กับหมู่พระมหาปราสาท เพื่อทรงใช้ในกิจการสำคัญของบ้านเมือง และเพื่อให้ความเป็น "พระบรมมหาราชวัง"

ถูกต้องครบถ้วนตามราชประเพณี ที่สืบกันมาว่าย พระบรมมหาราชวังที่สมบูรณ์

ต้องประกอบด้วยพระมหามณเฑียรและพระมหาปราสาทดังนั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ

ให้สร้างพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยมหาปราสาท หรือพระที่นั่งอินทรวินิจฉัยมหาปราสาทขึ้น เมื่อพุทธศักราช 2326 มีลักษณะเป็นอาคารไม้ทั้งหลังย วัสดุที่เสียมเป็นผ้า

ทอดตัวไปตามแกน เหนือ-ใต้ ยกยอดปราสาทขึ้นตรงค่อนกลางขององค์พระที่นั่ง คล้ายพระที่นั่งสรรเพชญปราสาทที่กรุงศรีอยุธยาเรียกว่า อาคารทรงจตุรมุขยาว

โดยมีมุขหน้าและมุขหลังย คือ มุขด้านทิศเหนือและมุขด้านทิศใดยาวกว่ามุขด้านข้าง คือมุขด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกย สำหรับมุขหน้าจะสั้นกว่ามุขหลังย

มุขหลังจะทอดยาวลึกเข้าไปในเขตพระราชฐานชั้นในย ที่ปลายสุดของมุขหลังขององค์พระที่นั่งนี้ย จะขนานด้วยอาคารทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าเล็กๆ ทางด้านซ้ายและขวา

มีลักษณะเป็นหอขนาดย่อมเรียกว่า พระปรีศวชัยย พระปรีศวขวา และเรือนจันทน์เมื่อพระที่นั่งอินทรวินิจฉัยมหาปราสาทสร้างแล้วเสร็จ เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์

พุทธศักราช 2327ย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเต็มตามขัตติยราชประ

เพณีปฏิบัติตามแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาอีกครบบ้าง ในพุทธศักราช 2328 ทั้งนี้เพราะเมื่อปราบดาภิเษกขึ้นครองราชสมบัติย เมื่อพุทธศักราช 2325 นั้น

ยังไม่ได้สร้างเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์และเครื่องราชูปโภคได้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามขัตติยราชประเพณี

กับทั้งสมเด็จพระมหามณเฑียรก็ยังมิได้พระราชทานแต่งตั้งให้ครบถ้วนและสถานที่ประกอบพระราชพิธีก็ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ครั้งถึงพุทธศักราช 2332

เกิดฟ้าผ่าลงที่หน้ามุขเด็จพระที่นั่งองค์พระที่นั่ง เกิดไฟไหม้และลูกกลมไปติดเครื่องบนและโครงสร้างหลังคาที่เป็นไม้

จากนั้นจึงได้ลูกกลมใหม่ต่อไปทั้งองค์พระที่นั่งรวมทั้งองค์พระปรีศวชัยด้วยกล่าวกันว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงด

บเพลิงครั้งนั้นด้วยพระองค์เอง พร้อมหมู่เสนาบดีและข้าราชการ ทรงอำนวยการและโปรดฯ

ให้อัญเชิญพระแท่นราชบัลลังก์และพระแท่นปญจรถประดิษฐานที่ไฟรอดออกมาได้

แต่เมื่อไฟลุกไหม้แรงและกระเบื้องหลังคาของพระที่นั่งองค์นี้เป็นแผ่นกระเบื้องดินบุกล้อทั้งแผ่นย ตามราชประเพณีปฏิบัติมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา

แผ่นกระเบื้องหลังคาที่เป็นดินบุกล้อเหล่านี้ เมื่อถูกความร้อนจากเปลวไฟ ก็ละลายย่อยหยดลงมาประหนึ่งสายฝนย

ถูกต้องตามร่างกายของผู้ที่เข้าไปสาดน้ำดับเพลิงจนไม่อาจเข้าไปใกล้ได้ เมื่อเหลือวิสัยที่จะเข้าไปดับเพลิงในระยะประชิดยได้

พระที่นั่งองค์นี้ก็มอดไหม้ย่อยยับอุปปราถอย่างสิ้นเชิงพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รื้อซากพระที่นั่งทั้งหมดลงย

แล้วให้ยกดินหน้ามาตั้งใหม่ด้านหน้าพระที่นั่งเดิม จากนั้นจึงสร้างพระที่นั่งองค์ใหม่ให้มีขนาดย่อมกว่าองค์ก่อน

ให้มีขนาดสูงใหญ่เท่ากับพระที่นั่งสุริยาสน์อมรินทรวินิจฉัยที่กรุงศรีอยุธยา เป็นอาคารทรงปราสาทจตุรมุข มีมุขทั้งสี่ที่คี่ยื่นออกมาเสมอกันและมีขนาดกว้างยาวเท่ากันทั้งสี่มุขย

หลังคายกเป็นยอดปราสาทซ้อนชั้นกัน 7 ชั้น จึงเรียก "มหาปราสาท" ย พระราชทานนามว่า "พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท" และสร้างพระที่นั่งเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งองค์

ตามแนวของมุขพระที่นั่งองค์เดิมที่ไฟไหม้ไป ที่เคยสร้างยื่นเข้าไปในฝ่ายใน ให้มีความกว้างยาวเสมอมุขหลังเดิม

รวมทั้งให้สร้างพระปรีศวชัยและพระปรีศวขวาตามเดิมด้วย พระราชทานนามว่า "พระที่นั่งพิมานรัตยา" ทั้งองค์พระที่นั่งที่สร้างใหม่ที่พระราชทานนามว่า

พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท รวมทั้งพระที่นั่งพิมานรัตยา พระปรีศวชัยและพระปรีศวขวา โปรดฯ

ให้หมู่กระเบื้องหลังคาเป็นแผ่นกระเบื้องดินบุกล้อทั้งสิ้นเลามาถึงตรงนี้ก็รู้สึกว่ายืดยาวมากพอสมควรแล้วย

ผมจะขอยกยอดไปเล่าเรื่องราวของพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทต่อในครั้งต่อไปนะครับ รับรองว่าสนุกสนานและมีเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยผสมผสานกันอย่างจุใจครับ

สำหรับครั้งนี้ขอกราบลาทุกท่านก่อนครับ...สวัสดิ์ครับ

ย ย

อ้างอิง

<https://www.muangthai.co.th>

การช่างฝีมือย ย สถาปัตยกรรมย ย ๕ย